

Col·laboració cultural Catalunya-Balears

Els instituts de promoció exterior de la cultura de Catalunya (Institut Ramon Llull) i balear (Institut d'Estudis Baleàrics) es retroben després d'anys de separació.

El conveni entre l'Institut Ramon Llull i l'Institut d'Estudis Baleàrics permetrà que vagin junts a Frankfurt 2007.

Segons ha anunciat el director de l'Institut d'Estudis Baleàrics (IEB), Gabriel Janer Manila, en breu termini se signarà un acord entre l'Institut que ell presideix i l'Institut Ramon Llull (IRL) de la Generalitat de Catalunya, el qual permetrà que es presentin conjuntament a la Fira Internacional del Llibre de Frankfurt 2007 (entre el 10 i el 14 d'octubre de l'any vinent). Així ho manifestà Janer tot just cloure's l'edició d'enguany d'aquesta fira. L'anunci ha estat, sens dubte, un poc sorprenent, sobretot perquè, segons totes les informacions que han arribat de la fira d'enguany, les relacions entre ambdós instituts no semblaven passar per un bon moment. De fet, en l'acte de presentació del programa català a la fira, Janer no es va asseure a la taula dels protagonistes, sinó a la primera fila, com a espectador. Semblava, doncs, un trencament absolut entre els dos organismes que representaven, per separat, la literatura i la cultura catalana a la trobada internacional. Ara bé, segons Janer, res més lluny del que realment va ocórrer.

En declaracions al *Diari de Balears* Janer explicà que "a la taula seia qui hi havia de seure" i que les informacions no foren exactes ja que "el bon ambient que hi ha hagut a Frankfurt entre tots els representants de les institucions presents no l'ha reflectit prou bé la premsa". Així doncs, al contrari del que les informacions suggerien, és gràcies a aquest "bon ambient" que s'ha pogut signar posteriorment el conveni perquè l'any vinent els dos instituts vagin de la mà a presentar la literatura i la cultura catalana a la fira internacional. Conveni que, segons Janer, se signarà "d'aquí a poques setmanes i en el qual es quantificaran, especificaran i detallaran quins seran els actes a càrrec nostre".

El fet és que, si al capdavant es concreta l'anunci de Janer, es podrà tancar per fi el cercle que s'inicià l'any 2004.

La creació i el trencament. El 7 de maig del 2004 els presidents de Balears, Jaume Matas, i Catalunya, Pasqual Maragall, segellaren a Palma, sorprenentment, el trencament de l'Institut Ramon Llull. Aquest institut s'havia gestat durant l'any 2000. Va ser l'únic ens comú que els dos governs havien assolit de la instauració autonòmica ençà, vint anys enrere. El conseller d'Educació i Cultura balear durant els anys del Pacte de Progrés (1999-2003), Damià Pons, tingué un protagonisme especial en la gestació del projecte. Pons sempre considerà d'interès estratègic fonamental per a la supervivència del català a les Illes la integració de la cultura balear en una plataforma comuna amb Catalunya. Cal tenir en compte, alhora, que Pons era conseller pel PSM, partit que mantenia aleshores estrets vincles polítics amb Convergència Democràtica de Catalunya, del qual era l'aliat balear a les eleccions europees. A més, hi havia gran sintonia amb l'aleshores conseller de Cultura de la Generalitat, Joan Maria Puyals —amb el qual Pons gestà l'IRL—, així com amb el successor d'aquest, Jordi Vilajoana. Per altra banda, la relació entre els dos presidents dels governs respectius, Jordi Pujol i Francesc Antich, també era molt bona. Per tant, tot afavoria la creació del primer ens institucional comú.

L'abril del 2000 Vilajoana i Pons signaren l'acord que va fer possible crear l'institut que portaria el nom de Ramon Llull, el gran líric medieval català i el primer que va escriure filosofia en català. Al llarg de l'any es feren les passes jurídiques i polítiques pertinents, i al febrer del 2001 ambdós parlaments aprovaren la creació de l'entitat. El 5 d'abril del 2001, a l'històric monestir palmès de la Real, on Ramon Llull va escriure l'*Ars magna*, en un acte ple de simbolisme polític, cultural, històric i ideològic, els presidents Pujol i Antich, flanquejats per Pons i Vilajoana, signaven el naixement de l'Institut. "És un somni fet realitat per preservar la nostra identitat comuna", sentencià l'ex-president català.

Tanmateix, els avatars polítics no donaren llarga vida a l'IRL. El maig del 2003 Jaume Matas assolí la majoria absoluta a Balears i el juny ja era investit president. El novembre del ma-

Acte de signatura de creació de l'Institut Ramon Llull, entre els presidents Jordi Pujol i Francesc Antich.

teix any les eleccions catalanes van donar lloc a la creació del tripartit (PSC, ERC, IC) al capdavant del qual era investit president Pasqual Maragall. A partir d'aleshores –i malgrat les bones relacions que han mantingut els dos presidents de fa temps–, tot canvià. La consellera de Cultura de la Generalitat del tripartit, Catalina Mieras, tingué alguna fregada amb el seu homòleg balear, Francesc Fiol, la qual cosa no ajudà gaire a mantenir la política de projecció cultural comuna, la qual, per altre costat, mai no va ser d'interès estratègic per als dos nous governs o, si més no, dels dos nous presidents i amics. En aquest ambient de certa tibantor política es produí la primera visita de Maragall a Palma per entrevistar-se amb Matas. Fou la trobada del 7 de maig del 2004, en què acordaren la mort de l'Institut Ramon Llull. A partir d'aquest moment, l'Institut

comú passava a mans exclusivament de Catalunya.

El Govern illenc començà tot d'una les passes per crear un institut propi de projecció de la cultura balear. En lloc de crear-ne un de nou, però, aprofità l'existència de l'antic Institut d'Estudis Balearics, que havia estat fundat per la Diputació balear encara sota la dictadura de Franco. El conseller Fiol el remodelà completament, tot i mantenir-ne el nom, perquè fos l'equivalent balear de l'IRL, el qual ja estava en mans estrictament de la Generalitat de Catalunya. L'escriptor i professor de la Universitat de les Illes Balears (UIB) Gabriel Janer Manila acceptà llavors la direcció de l'IEB.

Després de tots aquests moviments, durant aquests darrers dos anys i mig les relacions entre els dos instituts no han estat gaire bones, malgrat que d'ençà que Ferran Mascarell substituï

Mieras al capdavant de la Conselleria de Cultura de Catalunya les topades sordes que s'havien produït abans s'han esvaït. Sembla que ara hi ha una millor predisposició de les dues administracions culturals per treballar conjuntament. De fet, segons el director de l'IEB, Mascarell volgué deixar molt clar a Frankfurt que Janer era el representant del conseller d'Educació i Cultura del Govern balear, Francesc Fiol, i amb ell posà amigablement per als fotògrafs per demostrar la sintonia que existeix, tot i que l'incident de la taula de presentació abans referit pareixia indicar el contrari.

Si, en efecte, properament l'IRL i l'IEB signen l'acord, la col·laboració per projectar en comú la mateixa literatura i cultura serà un fet. Si més no, en el cas de la fira de Frankfurt, i potser fins i tot s'obriran portes per a altres iniciatives compartides. D'alguna manera, doncs, s'haurà tancat el cercle que s'inicià el 2004. Amb la diferència, això sí, que en el seu origen era un sol ens per a una sola cultura i ara n'hi ha dos.

Sembla que ara, en l'àmbit cultural, les dues administracions es mostren més predisposades a treballar conjuntament

Miquel Payeras